MASEREEL FONDS

Aktief

2017 • nummer 5 van 5
november-december

Verschijnt 5 keer per jaar

ledenblad van het Masereelfonds
afgiftekantoor Brussel X

v.u. Karim Zahidi,
Kazernestraat 33, 1000 Brussel
erkenningsnummer POO2017

bpost
PB-PP | B-11339
BELGIE(N)-BELGIQUE

MAATSCHAPPIJ *Karin Verelst hekelt de pretentieuze waarheidsaanspraken van economische experten*

GESCHIEDENIS *Interview met Edwin Deschepper naar aanleiding van 40 jaar Aktief*

BOEKENWURM *Michel Huysseune bespreekt het door velen geprezen boek 'Met dank aan de overkant' van Vincent Scheltiens*

kritisch progressief onafhankelijk

IN DIT NUMMER

GESCHIEDENIS
1 **Forces murales en l'affaire du marin Poncelet**

COLUMN
3 **Gemak van**

MUZIEK
4 **Militant entertainment**

MAATSCHAPPIJ
5 **Economie als wetenschap?**

GESCHIEDENIS
7 **40 jaar Aktief**

FILOSOFIE
8 **Verlichting en romantiek**

BOEKENWURM
10 **Identiteit in oorlog**

BOEKENWURM
11 **Met dank aan de overkant**

ACTUALITEIT
12 **Migratie en het klimaat**

GESCHIEDENIS

Forces murales en l'affaire du marin Poncelet

Hugo Buyssens

***Op vier augustus 2017 werd Eddy Poncelet 90 jaar. Voor het Masereelfonds, Mu.ZEE, Dacob en TAZ niet enkel een gelegenheid om hem in de bloemetjes te zetten, maar ook om ons geheugen op te frissen. Het monumentale werk** Poncelet **werd symbolisch onthuld. Het IHOES (Institut d'histoire ouvrière,** économique **et sociale) is een privé-initiatief in Seraing, erkend door de Franse Gemeenschap. De laatste jaren brachten zij de beweging Forces murales terug onder de aandacht. In 2003 verkreeg het IHOES de doeken van Forces murales en een groot aantal werken van Edmond Dubrunfaut. De werken die hier aan bod komen, zijn bijna alle te zien in de twee onlineartikels van Camille Baillargeon*[1].**

De eerste jaren na de oorlog

Een tijdsbeeld is op zijn plaats. De Sovjet-Unie had de zwaarste prijs betaald om nazi-Duitsland te verslaan. De VS was langzaam in actie gekomen toen duidelijk werd dat de Sovjet-Unie heel wat meer weerstand bood dan verwacht en de oorlog in het voordeel van het communisme beslecht kon worden. Op het einde van de oorlog had het communisme heel wat behalen de katholieken de absolute meerderheid. Als Leopold III eind juli terugkomt, breekt in Wallonië prompt een algemene staking uit, een opstand. In Grâce-Berleur schiet de rijkswacht met scherp, balans vier doden. Een paar weken later wordt Julien Lahaut, volksvertegenwoordiger en PCB-voorzitter, vermoord. Begin oktober doet de eerste minister Pholien een oproep om te strijden tegen de "interne subversie". En omwille van het risico op een nieuw wereldconflict moesten stakingen in openbare diensten worden verboden, en communisten en sympathisanten uit het openbaar ambt verwijderd. Na twee korte regeringsdeelnames in '46 en '47 blijft van de sympathie voor de communisten weinig of niets over.

aanzien. Het Marshallplan was het antwoord en verzoende de politieke met de economische belangen van de VS. Amerikaanse investeringen gingen steil de hoogte in en tegelijkertijd ontstond er Europese koopkracht voor Amerikaanse goederen, wat ook de kans op een sociale revolutie verminderde. Om het tij te keren kreeg de sociale zekerheid een stevige wettelijke basis. En zoals de meeste historici nu wel toegeven, waren de atoombommen op Japan vooral een niet te miskennen signaal aan het adres van de Sovjet-Unie.

De loze intenties van Yalta - een neutraal Centraal-Europa - werden heel vlug achterhaald door de feiten. Paul-Henri Spaak, overtuigd anticommunist en minister van Buitenlandse Zaken, onderhandelde na de oorlog de Westerse militaire en economische bijstandsverdragen. Het Verdrag van Brussel (1948), het antwoord op de machtsovername door de communisten in Praag, leidde een paar jaar later tot de oprichting van de NAVO (1950). In 1955 zal het Warschaupact opgericht worden.

Twee maanden na het referendum dat politiek uitsluitsel moest geven over de collaboratie van Leopold III (maart 1950),

In de oorlog tegen Japan werd de 38ste breedtegraad in Korea de grens tussen de troepen van de Sovjet-Unie en de VS. De grensconflicten werden een openlijke oorlog toen het Noorden in juni 1950 met de goedkeuring van Stalin het Zuiden binnenviel. In september beslissen de westerse landen gezamenlijk om de militaire diensttijd drastisch op te trekken, in België van twaalf naar vierentwintig maanden. De VS sturen meer dan 300.000 soldaten naar Korea, de andere westersgezinde landen samen enkele tienduizenden, België zeshonderd. De open oorlog zou drie jaar duren. Tot zover de gespannen sfeer waarin Forces murales ontstond en de dienstplichtige Eddy Poncelet matroos werd in een Oostendse kazerne.

Forces murales

Met zijn *Manifest* (1947) wilde Forces murales aanvankelijk de ambachtelijke wandtapijtkunst van Doornik een nieuw elan geven. Edmond Dubrunfaut (1920-2007) had tijdens de oorlog Roger Somville (1923) leren kennen aan de kunstschool La Cambre in Brussel. Met Louis Deltour (Doornik, 1927-1998) die ook in La Cambre had gestudeerd, stelden zij het manifest op. Inhoudelijk moest Forces murales het leven en de arbeid, het leed en de strijd, de overwinningen en de hoop, in de publieke ruimte brengen. De nieuwe architectuur van beton en glas was een ideale gelegenheid. Het schilderscollectief nam de plaats in van de individuele kunstenaar. Kunst mocht ook niet langer koopwaar zijn, maar moest ten dienste staan van de gemeenschap. Niet enkel met de tijdrovende productie van wandtapijten, die erg duur waren, maar ook met (olie-)verf op doek of op behandeld papier (*marouflé*), of met fresco's en keramiek. Edmond Dubrunfaut verwees naar Picasso's *Guernica* en de Mexicaanse muurschilders. In een eerste periode werden erg kleurrijke, halfabstracte monumentale wandtapijten gemaakt. Personages en taferelen uit het dagelijkse leven zonder ideologische inhoud. Vooral de bestelling van het ministerie van Buitenlandse Zaken voor ambassades bezorgden het dozijn arbeiders van de Société coopérative La Tapisserie de Tournai enkele jaren werk. De tapijten werden echter vlug als te avant-gardistisch ervaren. Voor een idee van de stijl, zie *L'homme couché* van Roger Somville (www.tamat.be) of de uitgave van het IHOES (books.google.be). De kunstenaars wilden echter niet toegeven aan de 'artistieke' wensen van het ministerie. Ook hun vrijwillige inzet was op de lange duur financieel onhoudbaar. In die jaren werden ook fresco's gemaakt, zoals voor het justitiepaleis. In 1953 was het failliet van de coöperatieve onvermijdelijk. Forces murales zelf blijft bestaan tot eind jaren vijftig.

> *"Inhoudelijk moest Forces murales het leven en de arbeid, het leed en de strijd, de overwinningen en de hoop, in de publieke ruimte brengen."*

Links: Het doek Poncelet van Métier du mur (en Forces murales) © IHOES

Artistiek engagement binnen de Belgische communistische partij

Louis Deltour, Edmond Dubrunfaut en Roger Somville kwamen uit een arbeidersmilieu en hadden de oorlog meege-

lees verder op volgende bladzijde

WWW.MASEREELFONDS.BE
voor meer informatie over onze werking

betoging tegen de 24 maanden dienstplicht te Gent op 4 mei 1951

© Amsag-ISG, fotograaf Adolf Verberkt

maakt. Zo schildert Edmond Dubrunfaut in 1945 *Les 50 Témoignages,* zijn getuigenis van het leven tijdens de oorlog, de aanhoudingen, bombardementen, moordpartijen, verkrachtingen en folteringen. Begrijpelijk dat Forces murales vlug een meer politiek geëngageerde richting insloeg.

In '49 houden de communistisch partijen hun *Congrès mondial des partisans de la Paix*. Gelijktijdig in Parijs en in Praag omdat de Sovjetdelegatie geen visum krijgt. Voor die gelegenheid tekent Picasso, lid van de Franse Parti Communiste, zijn vredesduif. In België voert de Belgische Unie voor de Verdediging van de Vrede (BUVV, later Vrede vzw) actie tegen de militaire basissen in België, de Congolese koloniale politiek en de verlenging van de dienstplicht. Op het BUVV-congres in Brussel in 1950 toont Forces murales de doeken *En avant vers Sheffield* en *Non à la guerre,* qua compositie geïnspireerd op Picasso's *Guernica*.

Uiteindelijk krijgen Forces murales en Métiers du mur (1949/1951 tot 1954, met onder andere de wat jongere André Jacquemotte, zoon van Joseph Jacquemotte, de stichter van de PCB) de opdracht om voor de viering van 30 jaar communistische partij in 1951 een reeks muurschilderijen (2,4 op 4,6 m) over de Belgische arbeidersstrijd te maken. Zoals *Leuven 1902* met verwijzingen naar *Tres de Mayo* van Goya (1814), of *De strijd van de Antwerpse dokwerkers in 1920* die weigeren om wapens te verschepen voor de westerse oorlog tegen de Russische Revolutie. WO I eindigde geenszins op 11 november 1918! *A Herstal en 1936* verbeeldt de algemene staking in het kielzog van het Plan de Man en het Front Populaire in Frankrijk. De handdruk tussen arbeid en patronaat suggereert dat alle eisen ingewilligd werden. *Les grandes grêves de 1950 à Bruxelles* toont de recente gewelddadige confrontatie met de rijkswacht te paard.

Formalisme of sociaalrealisme?

De afsluiter *Marche au socialisme* is een drieluik, 18 m lang of drie maal 2,30 op 6 meter. Het is van Métiers du mur, met de medewerking van Forces murales. Een van de drieluiken is te zien op de website van het IHOES. Een tweede luik in het boek *Forces murales – un art manifeste*[2]. Het doek is tweeslachtig. Het totale tafereel in de half-abstracte stijl van Forces murales doet denken aan een vreedzame betoging. De pancartes van de optocht daarentegen zijn in zuivere sociaalrealistische stijl en verheerlijken Stalin en het leven in de socialistische republieken.

> *"Juist door de afstand krijgen kunstenaar én toeschouwer een functie, zijn ze betrokken en is creatieve interpretatie mogelijk."*

Het sociaalrealisme of zhdanovisme ging de strijd aan met het formalisme in film, muziek en schilderkunst. De term formalisme verwees naar kunst om de kunst, zonder sociaal engagement. Het engagement van Forces murales en Métiers du mur is onloochenbaar, en toch kregen hun doeken de kritiek formalistisch te zijn. Vanwaar dit verwarrende woordgebruik? Het formalisme is gelinkt aan de abstracte of lege formele logica die met Kant een filosofische basis kreeg, zoals de sluitrede of het syllogisme. Eens de abstracte logica vastligt, wordt ze ingevuld en krijgen de symbolen zo een absolute betekenis. Vorm en inhoud worden opgesplitst. Die beschrijving van ons – al dan niet – rationeel denken is de tegenpool van de dialectische of wetenschappelijke opvatting. Overeenkomstig Hegels kritiek op Kant krijgen woorden immers hun betekenis in de context en in de argumentatie. Het sociaalrealisme verwerpt terecht het burgerlijke betekenisloze formalisme, maar eist wel realistische beelden, alsof foto's de werkelijkheid wel zouden kunnen vatten. Dit staat pal tegenover de dialectische relatie tussen voorstelling en werkelijkheid, zowel in de natuur- en menswetenschappen als in de kunst. Juist door de afstand (Brecht, Picasso, Lissitzky, Masereel, enz.) krijgen kunstenaar én toeschouwer een functie, zijn ze betrokken en is creatieve interpretatie mogelijk. Anders dan de zhdanovistische kunstkritiek beweert, staat noch de abstracte of half-abstracte kunst, noch het constructivisme in de eerste jaren van de Russische Revolutie voor leeg formalisme.

De nieuwe, nu nucleaire oorlogsdreiging bepaalde de agenda van de communistische partijen, veelal in lijn met de politiek en de belangen van Stalin. De vraag wordt: "Hoe is een meer egalitaire samenleving mogelijk als de vrede niet eerst verzekerd wordt?" Een bewuste omwisseling van oorzaak en gevolg, of een uiting van oprechte hoop voor de militant/kunstenaar? Het oordeel is aan de lezer. Het tweeslachtige doek *Marche au socialisme* is ongewild een interessante illustratie van een politieke discussie.

De culturele commissie van de Belgische communistische partij oordeelde echter dat de doeken iets te formalistisch waren. Zo kreeg Roger Somville eens de kritiek dat mijnwerkers in het rood gekleed waren. De kritiek was analoog aan die van het ministerie van Buitenlandse Zaken op de wandtapijten. Daarna gaven de artiesten van Forces murales en Métiers du mur aan het publiek een korte vragenlijst om te weten wat zij ervan dachten. Edmond Dubrunfaut zou meer dan eens zijn twijfel uiten over het artistieke gehalte van de Sovjetkunst[3].

EEN DRAMA

DAT ANDERE DRAMA'S VOORBEREIDT :

DE 24 MAANDEN

LEGERDIENST !

Iedereen spreekt er over. Zij die haar bewerkstelligden beginnen te blozen. Gans de jeugd is er tegen.

Waarom werden ze opgedrongen
Kunnen we deze oorlogswet breken
Kunnen we terug naar de 12 maanden dienst

?

Ja, wij kunnen terug naar de 12 maanden !

Dit document zegt U hoe en waarom

Maar ge zult het nog beter weten als ge deelt neemt aan de

VERZAMELING

georganiseerd door de

VOLKSJEUGD VAN BELGIE

met EDDY PONCELET
de matroos van de Vrede
★
in lokaal
RECHT EN VRIJHEID
Molenstraat, AALST.
★
op Zaterdag 19 APRIL 1952 om 19 u. 30
Optreden van Volksjeugd afd. Gent.
— Met spreekkoor — Zang —
Plastische beelden. - Tot slot Bal.

BETOOGT OP 1 MEI

Toile sur le marin Poncelet

Het doek *Le marin Poncelet* heeft vooral een historische en politieke waarde. Net als bij al de andere half-abstracte doeken van Forces murales staan zowel stijl als compositie toch ver af van het sociaalrealisme. Het thema is ook niet de verheerlijking van een al dan niet bestaande werkelijkheid. Rechterlijke macht (uiterst links) en repressieapparaat werken samen. Eddy Poncelet wordt gearresteerd en tegelijkertijd zien we de verschillende vormen van verzet. Grafiek als verzet krijgt zelf een plaats binnen het werk. Tijd voor het verhaal achter het doek.

In september 1950, twee maanden na de hevige stakingen tegen Leopold III, kondigt de regering Pholien aan dat ze de militaire dienst wil verlengen naar 18 of 24 maanden. Kort daarop volgt de stemming in het parlement. Socialisten, communisten en liberalen stemmen tegen. Ook de katholieke jongeren JOC/KAJ, de socialistische SJW/JGS en de ABVV-jongeren mobiliseren mee tegen de wet, studenten volgen. De jongere arbeiders van Tubes de Meuse in Flémalle gaan in staking, maar het ABVV roept op om het werk te hervatten. Op dat ogenblik staat Eddy Poncelet al model voor de strijd tegen de verlenging van de legerdienst, tegen de oorlog in Korea, en dus voor de vrede: "Acquittez Poncelet!" (*Le Drapeau Rouge*, 7 maart 1951).

Eddy, wat was er gebeurd?

Eddy: Op 1 augustus 1950 begon mijn militaire dienst. Oorspronkelijk voor kandidaat reserveofficier, maar twee maanden later verplichte militaire dienst als 'gewoon matroos', wellicht omdat ik lid was van de Volksjeugd of Jeunesse Populaire de Belgique, afgeleid van de weerstandsjeugdbeweging Revolutionaire Volksjeugd. Ik werd begin '47 door Mark Braet in Brugge gerekruteerd. In 1955 werd het Communistische Jeugd, omdat we de naam Volksjeugd te onnatuurlijk vonden.

In september 1950 wil de regering de legerdienst verlengen, en vijf maanden later barst de bom?

Eddy: Vanaf september worden er acties gevoerd met pamfletten en zo. Maar op de laatste vrijdag van januari hadden de eerste militairen in Oostende kunnen afzwaaien als hun dienstplicht niet verlengd was. In de kantine broeide het, iedereen scandeerde

Mercredi 7 mars 1951

LE DRAPEAU ROUGE

ORGANE CENTRAL DU PARTI COMMUNISTE DE BELGIQUE

FONDATEUR: JOSEPH JACQUEMOTTE

33, RUE DE LA CASERNE, 33, BRUXELLES

A LA CONFERENCE DES SUPPLEANTS A PARIS

L'U.R.S.S. PROPOSE :

▪ Démilitarisation de l'Allemagne

▪ Réduction immédiate des armées des quatre grandes puissances

Le Pays Noir a fait d'émouvantes funérailles aux victimes du Boubier

Rejetés par l'écrasante majorité populaire

Les 24 mois sont votés à la Chambre par 103 voix P.S.C. contre 87 et 1 abstention

ACQUITTEZ PONCELET!

La lutte pour les salaires

Grèves à Jemappes aux Usines à tubes et à Courtrai chez " De Coene "

Les tramwaymen du Hainaut poursuivent leur action dans l'unité

LE PRIX DU PAIN

---

[2] Forces murales – un art manifeste, Ludion, 2015, p. 90.

[3] Zie Forces murales – un art manifeste, Ludion, 2015, p. 90.

"DEMOB" (*démobilisation*). We gingen naar buiten en er was een spontane betoging. Om het vuur erin te houden ben ik nog op een tafel gesprongen en heb ik opgeroepen om het daar niet bij te laten. Na het weekend was er onmiddellijk een onderzoekscommissie. Meer dan zeventig matrozen werden minutieus ondervraagd over hun doen en laten, en zo kwamen ze uiteindelijk toch bij mij terecht. In die dagen werd er met de gamellen geprotesteerd, maar rond 10 februari werd ik door rijkswachters uit mijn bed gelicht en naar de Nieuwe Wandeling in Gent gevoerd. Daar was een van de gevangenisbewaarders, een weerstander, KP-lid. Elke dag kreeg ik tussen mijn boterham de persartikels. Hij zorgde ook voor de contacten met buiten. Bob Claessens pleitte in de Krijgsraad voor voorlopige invrijheidsstelling. Enkele dagen later was ik terug in de kazerne, maar begin maart werd ik veroordeeld tot 1 maand gevangenisstraf. Ik heb die niet uitgezeten, maar mijn legerdienst duurde wel een maand langer, in totaal 19 maanden. Begin maart '52 ben ik afgezwaaid.

> *"Een van de gevangenisbewaarders, een weerstander, was KP-lid. Elke dag kreeg ik tussen mijn boterham de persartikels."*

En toen?

Eddy: Tijdens mijn legerdienst waren er betogingen, maar als militair mocht ik er niet aan deelnemen. Dus 'wandelde' ik maar op het voetpad en ging ik naar vieringen van de KP op de Heizel, dat was immers een 'feest'. In uniform, natuurlijk. Toen ik afzwaaide werd ik nationaal secretaris van de Volksjeugd en organiseerden we verder het verzet tegen de verlenging, de behandeling door de officieren, de buitenlandse politiek, enz. Het was een geheel. En zo ontstond er een brede protestbeweging in de kazernes van België en Duitsland, en in heel wat bedrijven van het Luikse.

Met een massale betoging in Luik begin augustus 1952?

Eddy: Ja, met nationale belangstelling en rechtstreekse radioverslaggeving. In de kazerne van Casteau nabij Zennik wordt die verslaggeving door de soldaten rechtstreeks op de luidsprekerinstallatie geplaatst. *"A bas les deux ans"* galmt het over het domein als Jeune Garde Socialiste (JGS) en Jeunesse Populaire de radiowagen in Luik passeren. De volgende nacht, de nacht van 3 op 4 augustus, verlaten 70 rekruten de kazerne van Casteau. Met militaire vrachtwagens rijden ze naar de kazernes van Bergen, Doornik en Charleroi. De rijkswacht arresteert zestien "aanstokers". De krijgsraad veroordeelt hen tot 10 jaar voor opstand, desertie, het verlaten van hun post en geweldpleging. Later teruggebracht tot 75 maanden effectief en 112 dagen cachot. Louis Deltour heeft toen een reeks linosneden over Casteau gemaakt. Iets gelijkaardigs is er kort daarop in de kazerne van Namen gebeurd, met evenveel rekruten en even zware veroordelingen.

Op de achterkant staat FM + MDM. Je kende hun medewerkers persoonlijk. Het waren je vrienden, maar wanneer heb je het doek Le marin Poncelet voor het eerst gezien?

Eddy: In 2000 bezocht ik de overzichtstentoonstelling van Forces murales in Luik. Toen het IHOES in 2009 het boek uitgaf, heb ik het gekocht en vond ik er een verwijzing naar dat werk in, zonder foto. Ik wist er niets van en had er nooit van gehoord. Ik was in 1951 op de Heizel voor 30 jaar KP en herinner me wel de vele monumentale doeken. Maar of dat werk er toen al bij was, weet ik niet. Het is mogelijk. Het is in 1951 geschilderd, want op het doek wordt enkel verwezen naar de eerste acties in Oostende en de Duitse kazernes van Delbrück en Werl. De acties in de kazernes van Soest, Casteau en Namen kwamen later. Op de speciale treinen naar Soest werden trouwens telkens pamfletten uitgedeeld.

Waar is het doek nu?

Eddy: Het ligt samen met nog andere doeken opgeplooid in Seraing. Ze zouden wat gerestaureerd moeten worden, maar het IHOES heeft er waarschijnlijk de middelen niet voor. Het doek *Jacquemotte* over het stichtingscongres van de Belgische communistische partij in 1921 is door de communistische partij van Anderlecht verkocht aan de stad La Louvière en hangt er nu prominent in de gemeenteraadszaal.

Noten

1 De twee artikels van Camille Baillargeon (n°79 en n°11) op de website van het IHOES: http://www.ihoes.be/publications_en_ligne.php?action=rechercher&ordre=nouveau

2 Jacqueline Guisset en Camille Baillargeon, *Forces Murales – Un art manifeste*, Mardaga – IHOES, Wavre, 2009. Het kost 45euro en is gedeeltelijk te zien op books.google.be.

3 Zie Orlando Figes' *Natasha's dans, een culturele geschiedenis van Rusland*.

COLUMN

Gemak van

Jan Bastyns

Het zat er kort geleden weer bonk op in Linkebeek, en een Europese *fact finding mission* moet zich weer buigen over de misdaden tegen de (Franstalige) menselijkheid in de Brusselse Rand.

Tijd voor een stapje terug?

Vraag aan 100 Vlamingen wat dat is, faciliteiten, en je krijgt 100 keer hetzelfde antwoord: taalkundige voorrechten, sinds 1963 toegekend aan Franstaligen in de rand van Brussel, door Van Dale gedefinieerd als "officiële voorzieningen ten behoeve van een taalminderheid in enkele gemeenten rond Brussel". Aangezien *faciliteiten* dus een Frans leenwoord is, als 'voorzieningen' zelden gebruikt in het Vlaanderen van vóór 1963, moet het woord in 1963 op Hertoginnendal wel door de Franstalige onderhandelaars zijn aangebracht, en door de Vlamingen overgenomen. Logisch. Dan is de vraag wat de Franstaligen precies bedoelden met die verwoording van hun taalkundige eisen in de Brusselse rand. Consulteren we een onverdachte bron. Voor *facilités* geeft oude dame Larousse als voorbeelden: *facilités de caisse*, *de paiement*, *de transport*… '*Gemak van*…' dus.

Even terug naar 1963. Regering Lefèvre-Spaak. Zes randgemeenten krijgen faciliteiten, dus *gemak van*. Eindelijk rust in de Rand? Wel integendeel. Hertoginnedal blijkt al snel een tranendal. Iedereen akkoord, ja, maar waarover eigenlijk? *Gemak van*, oké, maar van wat? Semantische mist die ook in 1977 erwtensoep blijkt. Het gestrande Egmontpact geeft de doodsteek aan de regering Tindemans, met geniale loodgieter Dehaene nog in de schaduw. Ook het groen-geel-blauw-rood politiek Volksunie-allegaartje gaat ten onder, o.m. aan de Magritte-oplossing voor het semantisch faciliteitendebat. Hou u vast aan de takken van de bomen! Hier komt ze: de zes gemeenten krijgen een "*solution provisoirement définitive*" (of *définitivement provisoire?*) met de juridisch lege doos faciliteiten, ofte '*gemak van…*', onmiddellijk in de grondwet verankerd. In academische kringen lachen de juristen zich krom maar de politiek is euforisch. Taalvrede hersteld, borstklopende zilverrug-loodgieter-vaderlandredder berefier, iedereen eindelijk akkoord. Maar nogmaals, waarover dan? Geen zorg, beide partijen zijn er als de kippen bij om de lege '*gemak van*-doos' ad libitum te vullen. Voor Olivier Maingain en zijn FDF? Het einde van de "*génocide culturel*" in de Brusselse rand. De nieuwkomer out zich éénmaal als Francofoon bij de Vlaamse overheid en de kous is af. "*Le respect du francophone*" eindelijk hersteld en geconcretiseerd in het *gemak* voor de Franstalige inwijkeling (en zijn nakomelingen) om voor eeuwig en altijd Nederlandsonkundig te blijven en het gebruik van het Frans op elk niveau af te dwingen. Schitterende Franstalige overwinning. Voor de Nederlandstalige gemeenschap? Al even schitterende overwinning. Ze hebben hem niet getemd! Brussel breidt niet uit en de Franstaligen krijgen '*gemak van integratie*'. Lees, elk jaar opnieuw aan te vragen administratieve taalfaciliteiten en "wat tijd", maximum 3 jaar, om een minimale basiskennis van het Nederlands op te steken. Een gastvrije geste van de Vlamingen, een habbekrats, een dooie mus, meer niet. Tot een decreet van de Vlaamse regering deze interpretatie expliciteert en tot wet maakt. Franstalig kot te klein. Hoe durven ze! Elk jaar opnieuw moeten verklaren dat twaalf maanden niet volstaan om wat elementair Nederlands op te steken voor de betrekkingen met de overheid? Schande! Misdadige, extreemrechtse "*droit du sol*" ("*blut und bodem*", "*bruit des bottes!*", jaren dertig)

Taalprobleem opgelost? Neen dus. En zie, midden in de BHV-saga en na het zingen van de Brabaillaise (of was het de Marançonne?), verschijnt een verlichte geest ten tonele met een eenvoudige voetnoot over het Nederlands van de Franstalige randbewoners: "Of ze willen niet, of ze kunnen niet".Op zich een truïsme, maar zoiets zegt een echte politieker toch niet! "*Il y a des moments dans l'histoire où dire que deux et deux font quatre peut* être *mortel*." Dixit Camus. Oké, Leterme had beter gezwegen. Maar als het probleem van de Franstaligen in de Brusselse rand met willen noch met kunnen te maken heeft, waarmee dan wel? M.a.w., wat drijft een toerekeningsvatbaar volwassen persoon ertoe, in een ander taalgebied te gaan wonen, daar ad infinitum vrijstelling te eisen van enige kennis van de in gebruik zijnde officiële taal en meer nog, een wijziging naar zijn maat van het in de nieuwe woonplaats geldende taalstatuut te willen afdwingen? Wat drijft een burgemeester ertoe, zelfs de besluiten van de Raad van State herhaaldelijk naast zich neer te leggen en vlijtig de taalwet te blijven overtreden?

Een gedachte-experiment. In een dorpje bij Bolzano, het Zuid-Tiroolse en destijds door Italië aangehechte Bozen, groeit een Duitstalige meerderheid die het dorp terug bij Oostenrijk aan wil hechten en alvast begint met de Italiaanse taalwetgeving aan haar laars te lappen. Dat gemeentebestuur zou zich best een kevlarvest aanschaffen tegen de kogels van de herrezen Bersaglieri en Garibaldi's roodhemden! Zwitserland? *Tu changes de canton, tu changes de langue*. Wat Duits is blijft Duits. Wat Frans is blijft Frans. Québec? Waag het maar niet in Montréal een eentalig Engelse reclame boven je hamburgertent te hangen of je krijgt de taalinspectie over je heen. Zo simpel is het daar. Maar simpel in België..? Konden we de loodgieter van destijds nog maar eens ter hulp roepen! Hij zou ons wel weer uit het moeras halen en in het Linkebeek van vandaag de zaken nog maar eens definitief voorlopig oplossen.

En toch blijft in de dagdagelijkse, interpersoonlijke contacten zowat iedereen, zowat overal welkom in dit prutslandje en moorden we mekaar op onze Belgische voorschoot nooit uit, nooit ofte nimmer, *jamais*, *niemals*! Daarvoor zijn onze buiken te rond, en zijn we uiteindelijk toch te slim. Want *après des siècles d'esclavage* kan een mens tegen een stootje en leert wel wat relativeren.